

30.01.2019

Virkninger av økt satsing på reiseliv i Sigdal

Oppfølgende notat

Oppdragsgiver:
Forsidefoto:
Tilgjengelighet:
Dato for ferdistilling:
Forfattere:
Kvalitetssikrer:
Samfunnsøkonomisk analyse AS
Borggata 2B
N-0650 Oslo

Sigdal Utvikling
DRMA. Mulighetsstudien for Eggedal (2018)
Offentlig
30. januar 2019
Jørgen Steen
Rolf Røtnes

Org.nr.: 911 737 752
post@samfunnsokonomisk-analyse.no

Samfunnsøkonomisk analyse AS offentliggjorde en analyse av virkningen på sysselsetting og bosetting av en forsterket utvikling av reiselivsdestinasjonen Norefjell og Eggedal sentrum i 2018 (Samfunnsøkonomisk Analyse AS, 2018). Rapporten utgjorde et kunnskapsgrunnlag for det pågående arbeidet med den nye kommunedelplanen for Tempelseter, Djupsjøen og Eggedal sentrum. Dette notatet er en oppfølging av prosjektet med beregninger av virkninger av tre av innspillene¹ som er kommet inn som en del av arbeidet med kommunedelplanen og som ble behandlet på formannskapet 22.11.2018.²

Innspillene vi har beregnet virkninger av omfatter:

- Norefjell Utvikling sitt innspill
- Fellesinnspillet
- Mulighetsstudien for Eggedal

Beregninger følger samme metodikk som Samfunnsøkonomisk Analyse AS Rapport 20-2018. Figur 2 og 3 sammenstiller virkninger av tre innspillene, enkeltvis og samlet. Figuren viser også de to utviklingsbanene (basisscenario og utviklingsscenario) som ble utarbeidet i forbindelse med SØA R20-2018.

Forutsetninger

For alle innspillene legger vi til grunn at lokalisering av de ulike tiltakene, sammen med andre attraktivitetsfremmende forhold (arkitektur, tilgjengelighet, service, wow-faktor mv) vil være avgjørende for det faktiske konsumet, men slike forhold er ikke hensyntatt direkte i beregningene.

I arbeidet har vi måtte foreta mange forutsetninger som får stor betydning for de estimerte effektene. Estimering av konsumeffekter og videre effekter på sysselsetting og bosetting er beheftet med usikkerhet, og usikkerheten øker jo lengre tidsperiode vi estimerer effekter innenfor.

Konsumeffekter hos lokalbefolkningen eller virksomheter som ikke er direkte eller indirekte berørt av reiselivssatsingen er ikke inkludert i beregningen av virkningene.

Som i den foregående rapporten har vi estimert sysselsettings- og bosettingseffektene i 2040. Vi legger til grunn at alle tiltakene i de ulike alternativene er ferdig utbygd og realisert innen 2040. Utviklingen mellom 2018 og 2040 er en matematisk utjevning for å nå slutt punktet i 2040 og utgjør ikke en del av beregningsgrunnlaget. Siden utbyggingen er antatt å omfatte investeringer som er relativt kostbare, og samtidig tidkrevende å planlegge og bygge forventer vi at det minst tar 15 år før utviklingsscenarioet realiseres fullt ut. Teknisk har vi lagt til grunn oppstart i 2025, da vi antar at det vil ta noen år før de første investeringene får betydning for konsumet.

Vi har ikke vurdert økonomiske, juridiske, tekniske eller miljømessige aspekter ved tiltakene. Vi har heller ikke vurdert hvordan de ulike aktørene bør gå fram, konkurransesituasjonen, arbeidsmarkedet eller lønnsomheten. Analysen inneholder derfor ikke vurderinger av hvilke investeringer eller innspill Sigdal kommune eller investorer bør satse på.

¹ Det er også kommet inn tre enkeltinnspill. Virkningene antas å være små isolert sett, men kan inngå i en helhetlig satsing på reiselivet og så ledes omfattes av utviklingsscenarioet.

²<http://www.sigdal.kommune.no/arbeidsmoete-formannskapet.469271.no.html>

Dersom arbeidsledigheten totalt sett er lav, vil denne typen satsinger ikke skape nye arbeidsplasser som sådan, men økt etterspørsel etter arbeidskraft og (potensielt) høyere lønninger. Slike virkninger drøfter vi ikke. Sysselsettingseffektene nasjonalt sett avhenger også av om reiselivssatsingen øker reiselivskonsumet totalt sett eller som satsingen flytter konsum fra andre destinasjoner. Slike virkninger drøfter vi heller ikke.

I **basisscenarioet** estimeres befolkningen og sysselsettingen basert på mellomalternativet i de offisielle befolkningsframskrivingene til SSB. Folketallet er ventet å falle til 3 007 personer i 2040 (ned 0,6 prosent per år). I basisscenarioet har vi framskrevet sysselsettingen på bakgrunn av befolkningsutviklingen og en antatt konstant sammenheng mellom folketall og sysselsetting. Scenarioet er basert på en fortsettelse av dagens utbyggingstakt på 70 hytter i året.

I **utviklingsscenarioet** estimeres effektene av en større satsing på reiseliv. Mereffekten i **utviklingsscenarioet** er basert på anerkjent metodikk for ringvirkningsanalyser. I utviklingsscenarioet økes antall besøkende. Turistenes samlede konsum ligger fast, men for hyttegjester vil andelen som konsumeres lokalt øke fra lavt (som vi observerer i dag) til et nivå tilsvarende det vi observerer i andre hyttekommuner.

Konkret, innebærer utviklingsscenarioet;

- To mellomstore hoteller (med totalt 400 senger)
- Hyttebygging som i dag med 70 nye hytter i året, men hvor 150 av hyttene i 2040 er «kommersielle» og med høyere belegg enn tradisjonelle hytter med (tilsier at 1 av 10 fritidsboliger som bygges framover skal være egnet og attraktive for utleie)

- Femdobling av dagsbesøkende (tilsvarende 75 prosent av dagsbesøkende i Krødsherad i dag)
- Redusert handelslekkasje blant hyttebesøkende (64 prosent import i utviklingsscenarioet sammenlignet med 41 prosent i basisscenarioet).

Virkninger av tre innspill, enkeltvis og samlet

I dette notatet har vi estimert virkninger på sysselsetting og befolkning med utgangspunkt i tre innspill innkommet i forbindelse med innspillrunden (avsluttet i oktober 2018).

For hvert av scenarioene estimerer vi merkonsumet sammenlignet med basisscenarioet. Konsumet kan øke som følge av at kommer flere besøkende til kommunen og eller at andelen av de besøkendes konsum som skjer i Sigdal øker. Vi legger til grunn at de tre innspillene kan realiseres enkeltvis, og samlet dvs. at realisering av ett innspill ikke forringer muligheten for realisering av ett av de andre innspillene.

Estimatene beregnes på bakgrunn av hva de ulike innspillene legger til grunn når det gjelder antall hytter (utover basisscenarioet som er 70 nye tradisjonelle hytter i året), antall hytter/leiligheter egnet for utleie (som er forutsatt å ha noe høyere antall sengeplasser og belegg enn tradisjonelle hytter) og antall hotellsenger, jf. tabell 1.

Videre har vi for hvert av innspillene forutsatt at innspillenes påvirker hvor stor andel av konsumet som skjer lokalt. Som i forrige rapport legger vi til grunn at det samlede døgnkonsumet per besøkende ligger fast i alle scenarioer/innspill, men at et mer utviklet kommersielt tilbud av serveringssteder, butikker, aktivitet mv. som er bygd ut i Sigdal øker det lokale konsumet og følgelig ringvirkningene i form

av sysselsetting. Forutsetningene er inkludert i vedlegg 1. Kort oppsummert har vi forutsatt at andelen av lokalt konsum er noe høyere i alle tre innspillene sammenlignet med forutsetningene som ligger til grunn i basisscenarioet. I innspillet fra Norefjell Utvikling og i Fellesinnspillet er det først og fremst en liten økning i andelen av lokalt konsum av aktiviteter (p.g.a. skianlegg og tilhørende tjenester). I innspillet som er basert på Mulighetsstudien for Eggedal har vi forutsatt en liten økning i lokalt konsum av serveringstjenester, innkjøp av dagligvarer, aktiviteter og

andre innkjøp (p.g.a et mer variert tilbud, herunder flere serveringssteder, kulturtilbud, gondolbane mv). I estimatet der alle tre innspillene er kombinert, er andelen lokalt konsum størst og i tråd med utviklingsscenarioet (jf. R20-2018). Vi legger til grunn at en samlet utbygging vil gi den største bredden i det kommersielle tilbudet og størst synergier mellom de tre innspillene.

Tabell 1 Forutsetninger besøkende i de ulike scenarier og innspill

	Antall tradisjonelle hytter i 2040 sammenlignet med 2018:	Antall hytter/leiligheter egnet for utleie:	Antall hotellenger:	Dagsbesøk
Basisscenario	1 540 (tilsvarer 70 nye hytter i året)	0	0	Samme som i 2010 tilsvarende 5,1 mill. NOK i året
Utviklingsscenario	1540 -150	150 (vridning)	400	75 % av konsumet fra dagsbesøkende i Krødsherad. Tilsvarende 24 mill. i året
Utbygging som kommer i tillegg til basisscenario				
Realisering av Norefjell Utvikling innen 2040	650 ³	1150		20 % konsumet fra dagsbesøkende i Krødsherad. Tilsvarende 6.5 mill. NOK i året
Realisering av Fellesinnspillet innen 2040	-300 ⁴	+300		20 % konsumet fra dagsbesøkende i Krødsherad. Tilsvarende 6.5 mill. NOK i året.
Realisering av Eggedal Mulighetsstudien innen 2040	0	+ 100 ⁵	630	40 % konsumet fra dagsbesøkende i Krødsherad. Tilsvarende 15 mill. NOK i året.
Realisering av alle tre innspillene innen 2040	350	1550	630	75 % av Krødsherad (25) (mest om alt realiseres- økt tilbud

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse AS basert på innspill fra Norefjell Utvikling, Fellesinnspillet og Mulighetsstudien for Eggedal.

³ NU sitt innspill er på 950 tradisjonelle hytter. Vi har forutsatt at 300 av disse vil bli utbygget uansett og inngår i basisscenarioet. Gir en merkevst på 650 tradisjonelle hytter.

⁴ Fellesinnspillet legger til grunn en utbyggingstakt på 70 hytter i året, men med 200-350 hytter/leiligheter som er egnet for utleie. Vi forutsetter at antall enheter blir som i basisscenarioet, men der 300 blir kommersielle enheter.

⁵ Mulighetsstudien legger til grunn en utbygging av 490 boliger. Vi har forutsatt at 100 av disse er leiligheter egnet for utleie til turister.

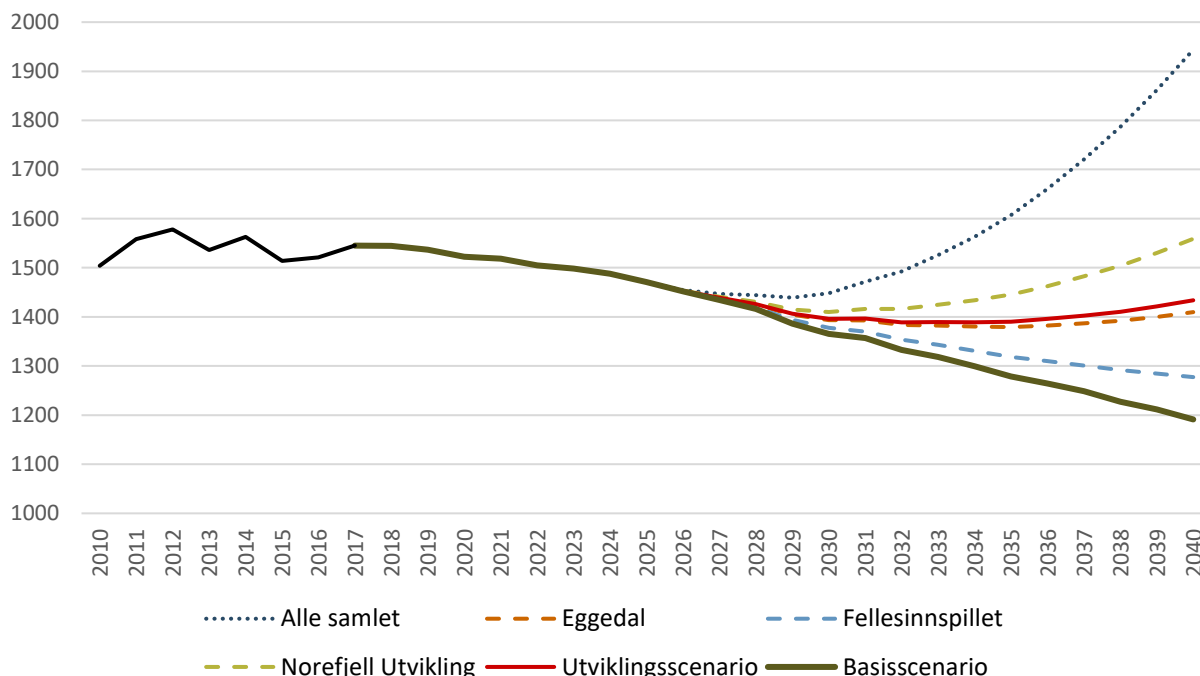
Error! Reference source not found. viser estimerte virkninger av de tre innspillene samlet og enkeltvis. Figuren viser også basisscenarioet og utviklingsscenarioet som estimert i R20-2018. I basisscenarioet estimeres antall sysselsatte (etter bosted) å falle fra 1 545 i 2018 til 1 191 i 2040 (ned 1,1 prosent per år). Fallet i sysselsetting er noe større enn fallet i folketall fordi andelen eldre er ventet å øke relativt til andelen i arbeidsfør alder.

Realisering av Fellesinnspillet er estimert til å øke sysselsettingen til 1 277 i 2040, mens realisering av planene for Eggedal er estimert til 1 433. Realisering av Norefjell utvikling sine planer estimeres til 1 588. Det er det store antall besøkende i hytter/leiligheter som er egnet for utleie som driver sysselsettingsveksten i dette scenarioet.

Aller størst er veksten om alle tre innspillene realiseres og på 1 943. Her er mereffekten i antall besøkende summen av de tre innspillene, samtidig som vi har forutsatt at andelen av konsumet som skjer lokalt er størst som følge av det det er under en slik utbygging av det kommersielle tilbudet vil være størst og hvor det vil være synergieffekter i en samlet utbygging.

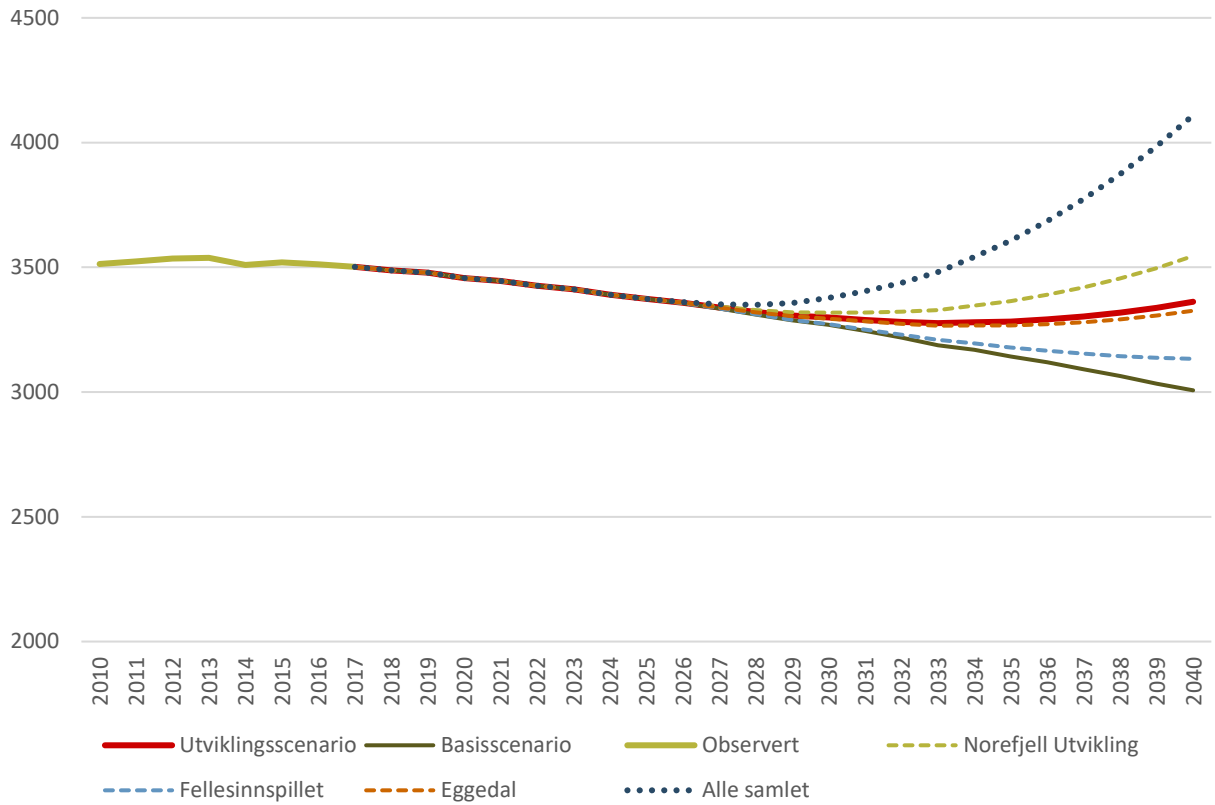
Figuren anskueliggjør det store potensialet som en økt satsing på reiseliv kan gi og at effekten er størst om alle innspillene realiseres. Figuren anskueliggjør også at utviklingsscenarioet som estimert i forrige rapport var basert på et antall besøkende som vi anså som nøkternt, men forenlig med tidligere innspill.

Figur 1 Virkninger på sysselsetting. Basisscenario, utviklingsscenario og tre innspill (enkeltvis og samlet). 2018-2040.

Kilde: Samfunnsøkonomisk Analyse AS

Figur 2 Virkninger på befolkning. Basisscenario, utviklingsscenario og tre innspill (enkeltvis og samlet). 2018-2040.

Kilde: Samfunnsøkonomisk Analyse AS

Vedlegg 1 Forutsetninger importandeler

Forutsetninger importandeler, det vil si den delen av forbruket (vedlegg 3) som konsumeres i Sigdal kommune.

Sigdal sin andel av konsumet	Basisscenario		Utviklingsscenario	
	Tradisjonell hyttebruk	Kommersielle overnattinger (hotell, campingplasser)	Tradisjonell hyttebruk	Kommersielle overnattinger (hotell, campingplasser)
Overnatting	100 %	100 %	100 %	100 %*
Servering	45 %	80 %	70 %	90 %
Transport	35 %	50 %	50 %	50 %
Dagligvarer	45 %	80 %	70 %	90 %
Øvrig varekjøp	45 %	80 %	70 %	90 %
Aktiviteter	45 %	50 %	80 %	90 %
Andre utgifter	45 %	80 %	70 %	90 %

*For den delen av hyttebruken som skjer via utleie, legger vi til grunn at 30 prosent av leieinntektene går til lokale aktører (eksempelvis kommersielle bookingsselskaper). Resten går til hytteeierene som vi antar er bosatt utenfor kommunen.

Sigdal sin andel av konsumet	Norefjell Utvikling		Fellesinnspillet	
	Tradisjonell hyttebruk	Kommersielle overnattinger (hotell, campingplasser)	Tradisjonell hyttebruk	Kommersielle overnattinger (hotell, campingplasser)
Overnatting	100 %	100 %	100 %	100 %
Servering	50 %	80 %	45 %	80 %
Transport	35 %	50 %	35 %	50 %
Dagligvarer	45 %	80 %	45 %	80 %
Øvrig varekjøp	45 %	80 %	45 %	80 %
Aktiviteter	60 %	60 %	50 %	50 %
Andre utgifter	45 %	80 %	45 %	80 %

Sigdal sin andel av konsumet	Mulighetsstudien Eggedal		Alle innspill samlet	
	Tradisjonell hyttebruk	Kommersielle overnattinger (hotell, campingplasser)	Tradisjonell hyttebruk	Kommersielle overnattinger (hotell, campingplasser)
Overnatting	100 %	100 %	100 %	100 %
Servering	60 %	85 %	70 %	90 %
Transport	50 %	50 %	50 %	50 %
Dagligvarer	70 %	85 %	70 %	90 %
Øvrig varekjøp	60 %	85 %	70 %	90 %
Aktiviteter	60 %	70 %	80 %	90 %
Andre utgifter	60 %	85 %	70 %	90 %

Vedlegg 3 Forutsetninger konsum

Våre anslag for overnattinger ved private hytter er basert på hyttebrukerundersøkelsen som ble gjennomført i Sigdal i 2013 (Kvikstad, 2013). Undersøkelsen finner at respondentene i snitt bruker hytta 53 døgn i året, med i snitt 3,4 personer per døgn. Vi legger denne bruksfrekvensen til grunn for bruk av private hytter i alle scenarioer. For hytter / leiligheter egnet for utleie forutsetter vi at antall sengeplasser og belegg er høyere og på hhv. 8 sengeplasser og i bruk 100 dager i året.⁶ De 100 bruksdøgnene av enheter egnet for utleie er fordelt med henholdsvis 60 prosent til utleie og 40 prosent privat bruk.

For beregning av overnattinger ved hotell og camping har vi tatt utgangspunkt i Statistikknett.no sin bearbeiding av Statistisk sentralbyrås overnatningsstatistikk. I den offentlige statistikken er overnattingene aggregert for Midt-Buskerud (Sigdal, Krødsherad og Modum samlet).

For å beregne den totale reiselivsrelaterte omsetningen tar vi utgangspunkt i TØIs nasjonale ferie- og forbruksundersøkelser (Farstad & Dybedal, 2010; 2010), som kartlegger døgnforbruk blant norske feriereisende. Forbruket kartlegges på tvers av overnattingstyper (hotell, camping, hytte mv.) og sesong (sommer og vinter). For hver overnatningsgruppe fordeles forbruket på syv forbrukskategorier: overnatting, servering, transport, dagligvarer, øvrig varekjøp, aktiviteter og andre utgifter.

Forutsetninger for døgnkonsum fra norske turister fordelt på forbrukskategorier og sesong. Forutsetningene ligger til grunn for beregning av virkningene (i alle scenarioer og innspill) Prisjustert til 2018-kroner.

Forbrukskate- gori/overanttingsform	Hotell og lignende	Campingplass	Leid hytte	Egen hytte
Overnatting	360	130	188	18
Servering	202	84	89	43
Transport	177	100	103	60
Dagligvarer	46	77	77	89
Øvrig varekjøp	93	68	56	77
Aktiviteter	49	42	28	11
Andre utgifter	28	21	12	10
Totalt	956	521	554	307

Forbrukskate- gori/overanttingsform	Hotell og lignende	Campingplass	Leid hytte	Egen hytte
Overnatting	426	92	226	7
Servering	220	50	69	28
Transport	218	67	59	62
Dagligvarer	54	93	99	113
Øvrig varekjøp	117	44	67	54
Aktiviteter	83	34	83	22
Andre utgifter	31	12	18	10
Totalt	1 149	393	621	293

Kilde: Nasjonal ferie og forbruksundersøkelse (Farstad & Dybedal, 2010).

⁶ Vi innser at 8 besøkende per utleiedøgn i utleieenheterne kan være i overkant høyt. Dersom det sees i sammenheng med at forutsetningene for forbruk sannsynligvis er relativt lave, kan det imidlertid argumenteres for at anslaget totalt sett blir i korrekt størrelsesorden.

Døgnforbruk fra utenlandske turister fordelt på forbrukskategori og sesong. Forutsetningene ligger til grunn for beregning av virkningene (basis- og utviklingsscenario). Forbruket for utenlandsturister er fordelt på forbrukskategorier på samme måte som for norske turister, men oppjustert for alle kategorier med utgangspunkt i konsumforskjellen mellom norske og utenlandske turister som estimert i Turistundersøkelsen (Innovasjon Norge, 2017). Prisjustert til 2018-kroner.

Vi er oppmerksomme på at tallene fra de nasjonale ferie- og forbruksundersøkelsene fra 2008 og 2009 begynner å bli relativt gamle. Fra litteraturgjennomgang i forbindelse med prosjektet har vi også funnet indikasjoner på at både norske og utenlandske turistenes konsum er betydelig høyere enn det prisjusterte anslaget vi har lagt til grunn. Turistundersøkelsen 2016 (Innovasjon Norge, 2017) finner blant annet norske sommerturister ved kommersielle overnattingssteder har et gjennomsnittlig døgnforbruk på 1 636 kroner, sammenlignet med vårt anslag for hotellgjester på 956 kroner. Dette taler for at anslagene som gjøres i dette notatet må ansees som forsiktige.

Forbruk overnatting i 2018-kroner. Sommer. utenlandske turister			
Forbrukskategori/overanttingsform	Hotell	Leid hytte	Camping
Overnatting	477	250	172
Servering	267	118	112
Transport	235	136	133
Dagligvarer	62	102	102
Øvrig varekjøp	123	75	91
Aktiviteter	65	37	55
Andre utgifter	37	16	28
Totalt	1268	734	691

Forbruk overnatting i 2018-kroner. Vinter. Utenlandske turister			
Forbrukskategori/overanttingsform	Hotell	Leid hytte	Camping
Overnatting	1008	382	156
Servering	201	117	85
Transport	473	99	113
Dagligvarer	49	168	158
Øvrig varekjøp	107	113	75
Aktiviteter	75	139	57
Andre utgifter	28	30	20
Totalt	1941	1049	663

Samlet døgnforbruk brukt i beregning av virkninger (basis- og utviklingsscenario). Kilde: Nasjonal ferie og forbruksundersøkelse (Farstad & Dybedal, 2010). Prisjustert til 2018-NOK.

		Hotell og lignende	Cam-ping-plass	Leid hytte	Egen hytte
Sommer	Norske	956	521	554	307
Vinter	Norske	1 149	393	621	293
Sommer	Utenlandske	1268	691	734	-
Vinter	Utenlandske	1 941	663	1049	-

Forutsetninger konsum for delt på forbrukskategorier og sesong. Forutsetningene er brukt i kapittel 5.3. Turistundersøkelsen (Innovasjon Norge, 2017)

		Hotell og lignende	Cam-pingplass	Leid hytte	Egen hytte
Sommer	Norske	1 636	891	948	525
Vinter	Norske	1 568	536	848	400
Sommer	Utenlandske	2 088	1 137	1 209	-
Vinter	Utenlandske	2 550	871	1 379	-

Vedlegg 4 Referanser

- Asplan Viak. (2017). *ABC-analyse Norefjell*.
- C., F. (2017). *Nå kan du ta en av verdens bratteste gondolbaner - i Norge*. Aftenposten. 22.05.2017.
- DAMVAD og Samfunnsøkonomisk analyse. (2014). *Utredning om norsk serveringsnæring*. Oslo.
- Darrud, A. (2018). *Turisters antatte klimagassutslipp er høyere enn forventet. 09 mai*. Aftenposten.
- DRMA. (2018). *Mulighetstudie for Eggedal*.
- Dybedal, P. (2005). *Ringvirkninger av reiseliv i Buskerud, Telemark og Vestfold*. TØI-rapport 780/2005.
- Dybedal, P. (2006). *Økonomiske ringvirkninger av reiseliv i Hedmark og Oppland 2005*. TØI-rapport 863/2006.
- Farstad, E., & Dybedal, P. (2010). *Nasjonal ferie- og forbruksundersøkelse sommeren 2008*. TØI-rapport 1092/2010.
- Farstad, E., & Dybedal, P. (2010). *Nasjonal ferie- og forbruksundersøkelse vinteren 2009*. TØI-rapport 1119/2010.
- Farstad, E., & Dybedal, P. (2011). *Økonomiske ringvirkninger av reiseliv i Buskerud i 2010*. TØI-rapport 1175/2011.
- Frey, C., & Osborne, M. (2017). The future of employment: How susceptible are jobs to computerisation? *Technological Forecasting and Social Change*, 114(3), ss. 254-280.
- Future Today Institute. (2018). *Tech trends today*. Future Today Institute.
- Grunneiere. (2014). *Fellesinnspillet*.
- Informanter. (2018). *jf. vedlegg 1*.
- Innovasjon Norge. (2016). *Nøkkeltall for norsk turisme*.
- Innovasjon Norge. (2017). *Turistundersøkelsen - oppsummering av sommersesongen 2016*. Epinion.
- Innovasjon Norge. (2017). *Turistundersøkelsen - oppsummering av vintersesongen 2016*. Epinion.
- Iversen, E. K., Løge, T. H., Jakobsen, E. W., & Sandvik, K. (2014). *Verdiskapingsanalyse av reiselivsnæringen i Norge - utviklig og framtidspotensial*. Oslo: Menon business economics.
- Kvikstad, V. o. (2013). *Fritidsboligforskning Rapport fra survey fra Sigdal kommune*.
- Meld. St. 19 (2016-2017). (2017). *Opplev Norge – Unikt og eventyrlig*. Oslo: Nærings- og fiskeridepartementet.
- Mirmir. (2017). *Helhetlig strategi for Norefjell*.
- NAV. (2018). *Helt ledige. statistikk og årsstatistikk over registrerte helt arbeidsledige. Sist endret. 08.06.2018*.
- NHO. (2017). *Kompetansebarometeret*.
- Norefjell Utvikling. (2014). *Innspill*.
- Rattsø, J. (2014). *Næringsutvikling, utdanningsvekst og urbanisering: Utdringer for kommunereform*. Trondheim: Senter for økonomisk forskning.
- Røtnes, R., Jordell, H., Bjørnu, E., & Kvil, S. (2016). *Boligprosjektets betydning for byliv*. Oslo: Samfunnsøkonomisk analyse.
- Røtnes, R., Tofteng, M., Bjørnstad, R., Gran, B., & Mykletun, R. (2014). *Utredning om norsk serveringsnæring*. Samfunnsøkonomisk analyse (tidl. Damvad).
- Sigdal Kommune. (2014). *Kommuneplan Samfunnsdel 2015-2030*. Sigdal Kommune.
- Sigdal kommune. (2015). *Kommuneplanens samfunnsdel 2015-2030*,. Vedtatt 11.12.2015.
- Sigdal kommune. (2017). *Kommuneplan 2015-2030 Arealdel – planbeskrivelse*.
- Sigdal Kommune. (2018). *Veileder for Arealinnspill Kommunedelplan for Tempelseter*,

- Djupsjøen og Eggedal sentrum. Vedtatt i KS 21.06.18.*
- SSB. (2018). *Befolkningsframskrivninger.*
- SSB. (2018). *Kommunefakta Sigdal.* Nettside besøkt 16.06.2018.
- Tofteng, M., Steen, J., Wiggen, F., & Røtnes, R. (2018). *Kompetansebehovet i Buskrud. Samfunnsøkonomisk analyse.*
- TØI. (2014). *Reisevaneundersøkelsen 2013/2014.*
- ÅK. (2017). *Masterplan for Norefjell.*

SAMFUNNSØKONOMISK ANALYSE